

TÜKRÜK BEZİ TÜMÖRLERİ: 142 OLGUNUN HISTOPATOLOJİK TİP, YERLEŞİM YERİ, YAŞ VE CİNSİYET DAĞILIM ANALİZİ

Dr. Murat ALPER*, Dr. Tahir E. PATIROĞLU**, Dr. Olcay BELENLİ*

ÖZET: Tükürük bezi tümörlerinin çoğu parotiste lokalize ve benigndir. Buna rağmen değişik toplumlarda, bu tümörlerin görüldüğü bezlerin oranları ve tümörlerin tipi açısından farklılıklar görülür. Biz bu çalışmada Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalında tükürük bezi tümörü tanısı almış olguları histolojik tip, lokalizasyon ve epidemiyolojik açıdan incelemeyi amaçladık. Parotis en sık tümör gelişen bezdi. En sık gördüğümüz benign tümör pleomorfik adenom iken, en sık malign tümör literatürde bildirilenlerden farklı olarak adenoid kistik karsinom idi.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Tükürük bezi, tümör, epidemiyoloji

SUMMARY: SALIVARY GLAND NEOPLASMS: ANALYSIS OF 142 CASES WITH RESPECT TO HISTOLOGIC TYPES, SITES, AGE AND SEX DISTRIBUTION. Most of the tumors of salivary glands are in the parotis gland and are benign. Despite this fact, the glands they are located and the histologic types show variations in different populations. In this study, we investigated cases which were diagnosed as salivary glands tumors at Erciyes University Medical School Pathology department for histologic type, localization and epidemiology. In this article, the most common site of salivary gland tumors revealed to be the parotis gland. The most common benign tumor was pleomorphic adenoma, whereas contrary to literature, adenoid cystic carcinoma was the most frequent malignant tumor.

KEY WORDS: Salivary gland, tumor, epidemiology

GİRİŞ

Baş-boyun bölgesindeki tümörlerin yaklaşık olarak %1-3'ini tükürük bezi tümörleri oluşturur. Son çalışmalarda bu tümörlerin sıklığının giderek arttığı bildirilmektedir (1). Pleomorfik adenom, adenoid kistik karsinom ve mukoepidermoid karsinom tüm tükürük bezi tümörlerinin %85'den fazlasını oluşturur. Tükürük bezi tümörlerinin çoğu parotiste ve benigndir. Buna rağmen değişik toplumlarda görüldüğü bezlerin oranları ve tümörlerin tipi açısından farklılıklar görülmektedir. Biz bu çalışmada Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalında tükürük bezi tümörü tanısı almış olguları histolojik tip, lokalizasyon ve epidemiyolojik açıdan incelemeyi amaçladık.

GEREÇ VE YÖNTEM

Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalında Ekim 1977-Mayıs 1997 yılları arasında gelen ve tanı alan 142 tükürük bezi tümörü yeniden incelendi. Hematoksilin-eozin ile boyanan parafin kesitleri değerlendirildi. Birden fazla doku örneği olan olgularda sadece tanı için en uygun olanı çalışmaya dahil edildi.

Olguların cins, yaş, lokalizasyon ve tanılarına göre ayrıntılı incelemesi yapıldı. Yaş grupları dekadlara göre ayrıldı. Her dekada hangi lezyonun, hangi tükürük bezinde ve ne sıklıkta görüldüğü tespit edildi. Lokalizasyonlarına göre parotis, submandibuler, sublingual ve minör tükürük bezlerine ayrıldı. Sert ve yumuşak damak ile dudak ve diğer küçük tükürük bezleri minör tükürük bezi grubunda değerlendirildi. Benign ve malign tümörlerin yaş, yerleşim yeri ve tipleri tespit edildi.

BULGULAR

142 tükürük bezi tümörü (TBT) olgusunun %52.8'i erkek, %47.2'si kadında görüldü. Erkek olgular 11-91 yaş arası değişmekteydi ve ortalama yaş 47 idi. Kadın olgular 12-80 yaş arasında olup yaş ortalaması 38'di. Tüm tümörlerin %59.8'i benign, %41.2'si maligndi. Benign olgular 11-88 yaşları ara-

sında değişiyordu ve %54.11'i erkekti. Benign olgularda erkeklerin yaş ortalaması 44, kadınlarda ise 34'dü. Malign olgular 20-91 yaşları arasında değişmekte idi ve %50.9'u erkekti. Malign olgularda erkeklerin yaş ortalaması 43, kadınlarda ise 59 idi.

Tümörlerin histolojik tipleri: pleomorfik adenom %52.81, adenoid kistik karsinom %14.10, mukoepidermoid karsinom %12.67, asinik hücreli karsinom %9.15, Warthin tümörü %3.52, anaplastik karsinom %2.81, oksifil adenom %2.12, monomorfik adenom %1.41 ve adenokarsinom %1.41 oranlarında izlendi.

Serimizdeki bütün tükürük bezi tümörlerinin %59.15'i parotiste, %11.98'si submandibuler bezde, %2.81'i sublingual bezde ve %26.06'i minör tükürük bezlerine lokalizeydi. Tükürük bezi tümörleri yaş gruplarına göre Tablo 1'de, lokalizasyonlarına göre Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tanıların cinslere göre dağılımı incelendiği zaman, pleomorfik adenom tanısı alanların %50.66'ı ve adenoid kistik karsinom tanısı alanların %45'i kadındı. Asinik hücreli tümör tanısı alanların %53.84'ü, mukoepidermoid karsinom tanısı alanların %55.5'i, onkositoma tanısı alanların %33.3'ü ve anaplastik karsinom tanısı alanların %50'si kadındı. Warthin tümörü, monomorfik adenom ve adenokarsinom tanısı alan olguların ise tamamı erkekti.

Tanıları lokalizasyonlarına göre incelediğimizde, pleomorfik adenom %65.33 olguda parotiste, %4 olguda submandibuler bezde, %2.66 olguda sublingual bezde, %28 olguda ise minör tükürük bezlerinde lokalize idi.

Adenoid kistik karsinom %55 olguda minör tükürük bezlerinde, %25 olguda submandibuler bezde, %15 olguda parotiste ve %5 olguda ise sublingual bezde yerleşmişti. Warthin tümörü tüm olgularda parotisteydi. Mukoepidermoid karsinom %61.1 olguda parotiste, %22.22 olguda submandibuler bezde ve %16.67 olguda ise tümör minör tükürük bezleri yerleşmişti. Oksifil adenom %66.66 olguda parotiste ve %33.33 olguda sublingual bezdeydi. Monomorfik adenom tüm olgularda parotisteydi. Adenokarsinom tüm olgularda parotisteydi. Anaplastik karsinom %75 olguda parotiste ve %25 olguda submandibuler bezdeydi. Parotiste görülen tümörlerin %69.04'ü benigndi. Sublingual bezde görülen tümörlerin %75'i, minör tükürük bezlerinde görülen tümörlerin %56.75'i ve submandibuler bezde görülen tümörlerin %17.64'ü benigndi.

* Abant İzzet Baysal Üniversitesi Düzce Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı, Bolu.

** Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı, Kayseri.

TABLO 1: OLGULARIN TANI VE YAŞ İLİŞKİSİ

Yaş	Pleomorfik adenom	Warthin tümörü	Oksifil adenom	Monomorfik adenom	MEK	AKK	Asinik hücreli karsinom	Adeno-karsinom	Anaplastik karsinom	Toplam
10-19	8	0	0	0	0	0	0	0	0	8
20-29	15	0	0	0	3	0	2	0	0	20
30-39	16	0	3	0	4	6	0	0	1	30
40-49	17	3	0	1	4	3	9	0	1	38
50-59	6	2	0	0	3	5	2	0	1	19
60-69	12	0	0	0	2	5	0	2	0	21
70-79	1	0	0	0	0	1	0	0	0	2
80-89	0	0	0	0	2	0	0	0	1	3
90-99	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Toplam	75	5	3	2	18	20	13	2	4	142

MEK: mukoepidermoid karsinom
AKK: adenoid kistik karsinom

TARTIŞMA

Bizim çalışmamızda tükrük bezi tümörleri erkeklerde daha sıklıkla. Olgularımızın %52.8'i erkekti. Benign olguların %54.11'i, malign olguların ise %50.9'u erkekti. Benign ve malign erkek olgularda ortalama yaş birbirine çok yakın, sırasıyla 43 ve 44 iken kadınlarda benign ve malign olgular arasında anlamlı derecede fark vardı. Kadınlarda benign olgular ve malign olgular, sırasıyla 37 ve 59 yaş ortalamasına sahipti. Kadınlarda benign olgular erkeklerden ortalama 6 yaş daha erken, iken malign olgular erkeklerden 15 yıl daha geç görüldü. TBT'leri 10-39 yaşları arasında kadınlarda, 40 yaştan sonraki grupta ise erkeklerde daha sık görülmekteydi.

TBT'lerinin en sık görüldüğü lokalizasyon parotis (%59.15) idi. Diğer lokalizasyonlar azalan sırayla, minör tükrük bezleri (%26.06), submandibuler (%11.98) ve sublingual bezdi (%2.81). Zekiöğlu ve ark.'nın serisinde %55 parotis, %32 minör tükrük bezleri ve %13 submandibuler lokalizasyonludur ve sublingual yerleşim bildirilmemiştir (1). Nagler'in 245 olguluk serisinde tümör lokalizasyonu parotis %57.9, submandibuler %13.9, sublingual %0.8 ve minör tükrük bezleri %27.3'tür (2). Serimizde sublingual bezde Nagler'in serisine göre daha sık tümör görüldü.

Malign tümör görülme oranı en fazla submandibuler (%82.36), sonra azalan sırayla, minör tükrük bezleri (%43.25), parotis (%30.96) ve sublingual bezdeydi (%25). Nagler ve ark.'nın serisinde malign TBT'lerinin oranı parotiste %32.2 malign iken minör tükrük bezlerinde %81.1 ve submandibuler bezde %86.7 olarak bulunmuştur. Bu seride sublingual bezde benign olgu bildirilmemiştir (2). Bizim serimizde ise sublingual, submandibuler ve minör tükrük bezi malign tümör oranı belirgin olarak daha düşüktü.

Pleomorfik adenom olgularımızın %52.81'ini oluşturmuyordu. Olguların %49.34'ü kadın, %50.66'sı erkekti. En sık 20-49 yaşları arasında idi. Ortalama yaş 37.8'di. Parotis en sık görüldüğü (%65.34) bez iken, bunu ikinci sırada minör tükrük bezleri (%28), azalan sırayla submandibuler (%4) ve sublingual bezler (%2.66) takip etti. 10-19 yaş arası serimizdeki tüm tümörleri pleomorfik adenom oluşturmaktaydı. Bu bezde görülen tümörlerin büyük kısmı (%69.04) benign idi. Waldron ve ark.'larının çalışmasında pleomorfik adenom görülme yaşı ortalama 41.2 olup, kadınlarda 3 kat daha sık bulunmuştur

TABLO 2: OLGULARIMIZDA TANI VE LOKALİZASYON İLİŞKİSİ

	Parotis	Submandibuler	Sublingual bezler	Minör	Toplam
Pleomorfik adenom	49	3	2	21	75
Adenoid kistik karsinom	3	5	1	11	20
Asinik hücreli karsinom	7	4	0	2	13
Warthin tümörü	5	0	0	0	5
Mukoepidermoid karsinom	11	4	0	3	18
Oksifil adenom	2	0	1	0	3
Monomorfik adenom	2	0	0	0	2
Adenokarsinom	2	0	0	0	2
Anaplastik karsinom	3	1	0	0	4
Toplam	84	17	4	37	142

(3). Chidzonga'nın 206 olguluk çalışmasında pleomorfik adenom olgularının %56'sı kadın ve %39.8'i parotisteydi (4), bizim serimizde ise %49.34'ü kadında ve %65.34'ü parotisteydi. Kartal ve ark.'nın serisinde TBT'lerinin %60'ı pleomorfik adenom ve bunların %78'i parotiste ve %11'i submandibuler bezdedir (5). Zekiöğlu ve ark.'nın 128 olguluk serisinde pleomorfik adenom %50.6 oranıyla en sık görülen tümördü (1).

Serimizde adenoid kistik karsinom (AKK) %14.09 ile en sık malign TBT olup, 31-79 yaşları arasında görüldü. Ortalama yaş 51.1 idi. Erkeklerde daha sık bulundu (%55). En sık minör tükrük bezleri (%55), sonra azalan sırayla submandibuler, parotis ve sublingual TB'lerinde görüldü. Sonuçlarımız Spiro ve ark.'nın 242 olguluk çalışmasında ve diğer çalışmalarda bulunan %3-10 değerinden daha yüksekti (6). Yerleşim ve cins özellikleri ise aynıydı. AKK, Amerika'da MEK'dan daha az iken, İngiltere ve Batı Avrupa'da MEK'dan daha sıklıkla (7). Sarioğlu ve ark.'larının 67 olguluk serisinde %18 (8) ve Zekiöğlu ve ark.'nın serisinde %23.7 oranı (1) ile AKK bizim oranımızdan daha yüksek idi.

Mukoepidermoid karsinom %12.67 ile ikinci sıklıktaki malign TBT idi. Erkeklerde daha sık bulundu (%55.55). Ortalama yaş 49.3'tü. En sık parotiste (%61.1), sonra azalan sırayla submandibuler ve minör tükrük bezlerinde görüldü. Aynı zamanda parotiste %42.30 oranı ile en sık görülen malign tümördü. Eveson'un 2410 olguluk serisinde en sık görülen malign tümör iken (7), bizim serimizde 2. sıradaydı. Mukoepi-

dermoid karsinomda cinsiyet farkı yoktur, en sık parotiste görülür ve ortalama yaş 48'dir. Serimizde olduğu gibi her yaşta görülebilir (7). Ussmuller'in 327 olguluk tükürük bezi mukoeptidermoid karsinomu serisinde ortalama yaş 49.8 ve kadın/erkek oranı eşittir (9). Parotis %53 ile en sık yerleşim yeri olup, daha sonra minör TB'leri gelir (9). Zekioğlu ve ark.'nın serisinde ise bu oran bizim serimizden belirgin olarak daha düşük idi (%6) (1).

Asinik hücreli karsinom %9.15 oranındaydı. Kadınlarda daha sık görülmekteydi (%53.85). Beşinci dekad en sık görüldüğü dönemdi. Ortalama yaş 43.6'ydı. En sık parotiste (%53.85), sonra azalan sırayla submandibuler ve minör tükürük bezlerinde görüldü. Ellis ve ark.'nın serisinde bizim serimizden çok daha düşüktür ve TBT'lerinin %2-3'ünü oluşturmaktadır (10). Bu seride 5. dekadda sık, kadınlarda hafifçe daha fazla ve tutulum yerleri bizim serimizle aynıdır (10). Zekioğlu ve ark.'nın serisinde ise %2.3 oranıyla belirgin olarak farklıdır (1).

Warthin tümörü TBT'nin %3.52'sini oluşturur. Olgular 40-59 yaş arası ve ortalama yaş 47.2 idi. Tüm olgular erkek ve parotis lokalizasyonlu idi. Warnock ve ark.'nın çalışmasında tüm parotis tümörlerinin %5.6'sıdır ve hemen hemen tamamı parotiste ve erkekte görülmektedir (11). Bu bulgular bizim serimizle uyumludur. Zekioğlu ve ark.'nın serisinde ise %11.5 oranıyla çok daha fazladır (1).

Anaplastik karsinom %2.81 oranında idi ve kadın ile erkekte eşit oranda görüldü. Dördüncü dekaddan sonra sıklığı ve ortalama yaş 52.8 idi. Olguların büyük kısmı parotiste %75 ve %25 submandibuler bezdeydi. Sheen ve ark.'nın bildirdiği 12 olguluk seride 4. dekadda sık, kadın ve erkekte eşit oranda, %83.4 oranında parotiste, %16.6 olguda ise submandibuler bezdedir (12). Zekioğlu ve ark.'nın serisinde ise indifferensiye karsinom %0.7 oranındadır (1).

Adenokarsinom %2.11 oranında idi. Olguların tümü 7. dekaddaydı, ortalama yaş 61'di. Tüm parotis lokalizasyonlu ve erkekti.

Oksifil adenom %2,11 oranında idi. Kadınlarda %66.6 oranı ile daha sıklığı ve tüm olgular 4. dekaddaydı. Parotiste %66.7 ve sublingual bezde %33.3 oranında görüldü. Good ve ark.'nın çalışmasında TBT'lerinin %1'den azını oluşturur ve çoğunlukla parotistedir (13). Zekioğlu ve ark.'nın serisinde oksifil adenom bildirilmemiştir (1).

Monomorfik adenom sıklığı %1.41 idi. Olguların biri 5., diğeri 10. dekadda ve ikisi de erkek ve parotis yerleşimli idi. Kartal ve ark.'nın serisinde monomorfik adenom %1.3 sıklıkla bildirir (5).

Çalışmamızda tükürük bezi tümörlerinin parotiste daha sık olduğu ve çoğunun pleomorfik adenom olduğu ve yabancı literatürde görülenin aksine en sık malign tükürük bezi tümörünün MKE değil adenoid kistik karsinom olduğu görüldü. Ancak tükürük bezi tümörleri değişik toplumlarda farklı oranlarda görülmektedir. Toplumumuzdaki TBT'de yaş, lokalizasyon ve diğer özelliklerin bilinmesi araştırmalara ve bu lokalizasyondaki tümörlerde tanıya katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

1. Zekioğlu O, Ertan EU, Sezak M, Alkanat MB, Tunçyürek M. 1993-1998 yılları arasında E.Ü.T.F. Patoloji Ana Bilim dalında değerlendirilen tükürük bezi tümörlerinin dağılımı. XIV. Ulusal Patoloji Kongre Kitabı 11-17 Nisan 1999 Kuşadası, s.268.
2. Nagler RM, Laufer D: Tumors of the major and minor salivary gland: review of 25 years of experience. *Anticancer Res* 1997;17:701-707.
3. Waldron CA, El-Mofty SK, Gnepp DR: Tumors of the intraoral minor salivary glands: a demographic and histopathologic study of 426 cases. *Oral Surg Oral Med Oral Pathol* 1988; 66:323-328.
4. Chidzonga MM, Lopez Perez VM, Portilla Alvarez AL: Pleomorphic adenoma of the salivary glands. *Clinicopathologic study of 206 cases in Zimbabwe. Oral Surg Oral Med Oral Pathol Oral Radiol* 1995; 79: 747-749
5. Kartal B, Küçükali T, Özbay G. 100 tükürük bezi tümörünün gözden geçirilmesi. VIII. Ulusal Patoloji Kongre Kitabı Ankara Üniversitesi Basımevi Ankara, 1988;426-429.
6. Spiro RH: Salivary neoplasms: overview of 35 year experience with 2807 patients. *Head Neck Surg* 1986; 8:177-182.
7. Eveson JW, Cawson RA: Salivary gland tumors: a review of 2410 cases with particular reference to histologic types, site, age and sex distribution. *J Pathol* 1985; 146:51-55.
8. Sarıoğlu S, Pabuççuoğlu U, Kurtoğlu B, Sütay S, Canda T, Canda MŞ ve ark: Yeni Sınıflandırmanın Işığında (DSÖ, 1991) tükürük Bezi Tümörlerinin Sınıflandırılması (67 Olgu). *Neoplazi* 1996; 4: 78-83.
9. Ussmuller J, Donath K, Hartwein J. Site and epidemiology of mucoepidermoid carcinoma. *Analysis of 372 cases. Laryngorhinootologie* 1994; 73: 478-481.
10. Ellis GL, Corio RL: Acinic cell carcinoma: acinicopathologic analysis of 294 cases. *Cancer* 1983; 52: 542-546.
11. Warnock GR: Papillary cystadenoma lymphomatosum (Warthin tumor). In Ellis GL, Auclair PL, Gnepp DR, editors: *Surgical Pathology of the salivary glands*, Philadelphia, 1991, Saunders.
12. Sheen TS, Tsai CC, Ko YY, Chang YL, Hsu MM. Undifferentiated carcinoma of the major salivary glands. *Cancer* 1997;1: 80: 357-363.
13. Good RK: Oncocytoma. In Ellis GL, Auclair PL, Gnepp DR, editors: *Surgical Pathology of the salivary glands*, Philadelphia, 1991, Saunders.